
Ronde 2

Rivi Godfried
Hogeschool Rotterdam
Contact: r.a.godfried@hr.nl

Innoveer je onderwijs: ‘Meer’taal in je les

1. Inleiding

Vanuit onze toegekende ‘*Comenius Teaching Fellowship*’ hebben we in de jaren 2021-2023 een leerlijn ontwikkeld op het snijvlak van taal en inclusie, genaamd ‘100 dagen thuiskomen in taal’. Deze leerlijn hebben we in cocreatie met een aantal opleidingen geïntegreerd in hun curriculum. Met een aantal nieuwe opleidingen zijn we daarna nog gestart. Ik deel in deze bijdrage aan de HSN-bundel (en tijdens de workshop) welke goede praktijken we als onderwijsteam hieruit hebben kunnen halen, vanuit de ervaringen van docenten en studenten. Vervolgens deel ik een werkvorm die meertaligheid en inclusie het best tot hun recht doet komen. Tot slot doe ik een korte aanbeveling over meertaligheid in de hbo-academische context. Hoe u zelf mogelijk de vertaalslag kunt maken naar uw onderwijspraktijk, verkennen we tijdens de workshop door middel van een eigen ontwikkeld digitaal kaartspel.

2. Goede praktijken

Op een aantal vlakken hebben we van docenten met wie we samenwerkten teruggekregen dat er ‘iets’ ontstaat bij het inzetten van de ontwikkelde werkvormen op het vlak

van taal en/of inclusie. Docent en kartrekker bij de opleiding Ad Management, J. van Gemeren, geeft aan: “Er komt een ander gesprek tot stand tussen docent en student over meertaligheid, identiteit en woordenschat” (van Gemeren 2022). Een afgeleide werkvorm om de woordenschat bij studenten te stimuleren is hun vaste wekelijks terugkerende aandachtspunt ‘Het Woord van de Week’. Gezamenlijk wordt er dan een woord gekozen uit het vakjargon dat de revue heeft gepasseerd. Van Gemeren merkte op dat deze exercitie drempelverlagend werkte voor studenten, omdat zij om verduidelijking durfden te vragen wanneer ze een woord dat de docent gebruikte niet kenden.

Een andere (grotendeels formatieve) toetsmethode die Ad Management inzet, is ‘het reisdagboek’. Studenten houden voor het vakonderdeel Professionele Identiteit een zogeheten reisdagboek bij, waarin ze voor zichzelf opschrijven hoe ze verschillende activiteiten bij de opleiding ervaren. Aangezien het met een mondeling wordt getoetst, kunnen studenten op meertalige wijze te werk gaan, eventueel ook visueel of associatief. Aangezien hbo-academisch Nederlands voor alle eerstejaarsstudenten een nieuwe taal is, kan het een verademing zijn om hun gedachten op papier te zetten op de wijze en in de taal waarin zij zich het prettigst voelen. Wanneer zij tijdens het mondeling hierover gevraagd worden, is goed af te leiden of ze het reisdagboek op serieuze wijze hebben bijgehouden, omdat het vooral gaat om of zij de denkstappen hebben gemaakt die nodig zijn voor de reflectie op dit onderdeel, en nog even niet of ze dit in perfect hbo-academische taal hebben gedaan. De interventie paste goed in de curriculumwijzigingen om taal geïntegreerd in te zetten, met peerfeedback en oefeningen in het stimuleren van meertaligheid en woordenschat. Vanuit de taalbewuste en op thuisgevoel gerichte werkvormen werd “de taalontwikkeling van studenten een gedeelde verantwoordelijkheid” (van Gemeren 2024).

Een volgende goede praktijk die we voort zagen komen, was bij RBS Bedrijfskunde. Zij waren eveneens bezig met een grootschalige curriculumwijziging, waarbij nieuw materiaal waarin taal onder de aandacht kwam zeer welkom was. Zij hebben onze werkvormen met een beitel zo bewerkt dat ze naadloos zouden passen in hun lessen en in hun PowerPoints, en dat ze als leerlijn verworven zouden raken in hun algehele curriculum. Eén van de aspecten die belangrijk is voor onze leerlijn is dat de verschillende fases van het schrijfproces doorlopen worden, liefst grotendeels gezamenlijk volgens de stappen van de genredidactiek (Kuiper 2019). Dit is inhoudelijk stapsgewijs in onze leerlijn uitgewerkt en is hoe studenten en docenten deze cyclus doorlopen. Bedrijfskunde nam het initiatief om officiële en verplichte ‘(her)schrijfdagen’ in te plannen (de Jonge 2022). Studenten moesten op locatie komen om verschillende versies van hun tekst te schrijven en aanwezigheid was een vereiste om te mogen inleveren. Naar eigen zeggen zorgde dit voor een record in hoe weinig herkansingen er waren (de Jonge 2022). Daarbij was elke ingeleverde tekst niet een eerste versie. Dit was een ‘hoogdrempelige’ uitwerking van onze werkvorm die, ondanks de weerstand bij de studenten vanwege het verplichtende karakter, goede resultaten opleverde.

Bij de opleiding Applied Data Science & Artificial Intelligence, die in het schooljaar 2023-2024 een pilot met de werkvormen inzette, gaf de docent aan dat “studenten zich meer durven uit te spreken” (van Winden 2024). Bij deze opleiding werd door een NT2-student aan de NT2-docent teruggekoppeld dat de student door de leerlijn haar manier van schrijven compleet had veranderd, en dat ze nu altijd begon met ‘vrij schrijven’ om haar gedachten eerst op papier te krijgen (Brosens 2024).

3. Een werkvorm voor bewustwording van meertaligheid

Hieronder licht ik een verkorte werkvorm uit onze leerlijn uit, die specifiek gaat over bewustwording rondom meertaligheid, identiteit en hbo-vaktaal.

Meertaligheidsoefening: word je bewust van welke talen je spreekt

In deze oefening werk je met typisch taalgebruik dat in jouw vakgebied voorkomt. Je werkt met uitdrukkingen en denkt na over thuistaal/talen, schooltaal en hbo-vaktaal. Iedereen beheerst meer dan één taal, we wisselen vaak ongemerkt van taal.

Denk aan:

- Whatsapptaal;
- managementtaal;
- schooltaal;
- dialect;
- thuistaal (hoe er thuis wordt gesproken tegen elkaar);
- vaktaal;
- andere nationale taal (Engels, Arabisch, enz.);
- jongeren – studententaal;
- straattaal;
- beeldtaal;
- informeel taalgebruik;
- gebarentaal;
- zakelijk taalgebruik.

1. Ga na welke talen je kent.
2. Schrijf drie vaktaalwoorden op.
3. Maak nu de vertaling naar een andere taal die jij beheerst.
4. Beschrijf wat de vertaling zegt over de situatie waarin je deze gebruikt.

5. Breid het lijstje nu uit: maak een woordveld van nieuwe vaktaalwoorden en geef uitleg in een andere taal. Bedenk bijvoorbeeld hoe je deze woorden zou uitleggen aan vrienden, familie of een student van een andere studie.
6. Kun je deze nieuwe begrippen ook koppelen aan een bekende context? Bijvoorbeeld: het vaktaalwoord 'weerstand' (natuurkundige term) associëren met 'weerstand' zoals jij dit van thuis kent.
7. Zoek naar literatuur (bronnen) over dat onderwerp in een andere taal.
8. Maak bij de nieuwe vaktaalwoorden twee rijtjes: één met alledaagse woorden en één met meer academische woorden (bijv. meedoen – participeren).
9. Schrijf voor jezelf drie uitdrukkingen op in een andere taal die jij beheerst. Maak daarna de vertaling, in eigen woorden of in schooltaal. Leer een medestudent jouw uitdrukkingen en de vertaling. Ga na: wat betekent dit voor de waarden die je hebt meegekregen vanuit huis/de cultuur/groep waartoe je behoort?
10. Maak een schema waaruit het onderscheid tussen spreektaal en hbo-taal blijkt.

(100 Dagen thuiskomen in taal 2024)

4. Aanbeveling

Wat mij opvalt bij de verschillende opleidingen waarmee we hebben samengewerkt, is de bereidheid en de ruimte om te experimenteren. Opleidingen gaven aan dat het bij momenten lastig was om in hun reeds volle curriculum iets nieuws in te passen. Onze interventie werkte het beste wanneer onze samenwerkingspartner bij de opleiding een sleutelrol innam en op drie verschillende niveaus werkte: curriculum/strategisch inhoudelijk, coördinerend en deels zelf uitvoerend. Misschien lijkt dit zoeken naar een eenhoorn, maar er zijn toch tamelijk wat collega's die zich op deze verschillende niveaus tegelijkertijd bewegen vanuit hun passie voor goed hbo-academisch onderwijs. Mijn aanbeveling is dan ook om te experimenteren met meertaligheid in het hoger onderwijs en dan te zien welke rijkdom er aan (meer) talen nog te winnen valt.

Referenties

- Brosens, A. (2024). 'Kennisdeling'. Rotterdam: Hogeschool Rotterdam, Blaad 555.
- De Jonge, C. (2022). 'Evaluatiegesprek'. Rotterdam: Hogeschool Rotterdam, Blaad 555.

- Hogeschool Rotterdam (2023). “100 Dagen thuiskomen in taal”. Online raadpleegbaar op: www.brightspace.hr.nl.
- Kuiper, C. (2019). “Schrijfvaardigheid bevorderen door middel van vakspecifieke genredidactiek”. In: *Tijdschrift voor Hoger Onderwijs*, 36 (4), p. 54-69.
- Van Gemeren, J. (2022). ‘Evaluatiegesprek’. Rotterdam: Hogeschool Rotterdam, Museumpark.
- Van Gemeren, J. (2024). ‘Update-gesprek’. Rotterdam: Hogeschool Rotterdam, Museumpark.
- Van Winden, C. (2024). ‘Evaluatiegesprek’. Rotterdam: Hogeschool Rotterdam, Blaak 555.
-